

Prawo do wody

Wprowadzenie

Jedną z najistotniejszych cech współczesnego świata jest globalizacja. Termin ten oznacza nie tylko występowanie współzależności polityczno-gospodarczych, lecz także konieczność wspólnego ponoszenia konsekwencji zjawisk, do których wspólnie doprowadzamy. Działania obywateli Europy Zachodniej przekładają się na problemy doświadczane nie tylko przez ich najbliższe otoczenie, ale także przez mieszkańców krajów globalnego Południa.

Dziś około 900 mln ludzi na Ziemi jest pozbawionych dostępu do wody spełniającej podstawowe normy sanitarne. Co szósty człowiek na świecie cierpi z powodu pragnienia oraz chorób spowodowanych spożyciem skażonej wody. Działania degradujące środowisko na wielką skalę, a co za tym idzie – zmniejszające światowe zasoby wody pitnej – podejmowane są głównie przez państwa wysoko uprzemysłowione, natomiast konsekwencje tych działań ponoszą kraje globalnego Południa – jedynie 2% osób pozbawionych dostępu do czystej, bezpiecznej wody zamieszkuje Europę, natomiast ten sam problem dotyka 65% mieszkańców Azji oraz 27% mieszkańców Afryki. W praktyce dysproporcje są uderzające – przeciętny Europejczyk, w tym Polak, zużywa 200-300 litrów wody dziennie, podczas gdy mieszkaniec Mozambiku – 10 litrów. Oznacza to, iż powszechne oraz niezbywalne prawo człowieka, jakim jest dostęp do bezpiecznej wody pitnej, bardzo często nie jest przestrzegane, co stoi w sprzeczności z prawem międzynarodowym.

Sytuacja ta może ulec zmianie – według szacunków WWF w 2050 roku liczba osób dotkniętych niedoborem wody pitnej może zwiększyć się o miliard, a do krajów zmagających się z kryzysem wodnym może dołączyć także Polska. Na zmniejszanie zasobów wody na świecie wpływają czynniki demograficzne – gwałtowny wzrost liczby ludności, szczególnie w krajach Południa, powoduje, iż infrastruktura, niezbędna do zaopatrzenia w wodę, jest niewystarczająca. Jej rozbudowa przekracza możliwości finansowe oraz logistyczne państw. Kolejną, równie istotną przyczyną kryzysu wodnego, jest działalność człowieka. Świadomość, że woda pokrywa 71% powierzchni Ziemi, wywołuje w nas przekonanie o powszechnej dostępności zasobów wody. Jednak mniej niż 1% tej substancji to woda pitna. Ilość wody w przyrodzie od powstania świata jest stała, nie ulega zmianie. Zmienna jest jednak ilość wody nadającej się do spożycia. Jej spadek wywołany jest obecnie m.in. globalnym ociepleniem – zmianą klimatu wywołującą katastrofy naturalne, takie jak susze czy powodzie, spowodowaną m.in. emisją zanieczyszczeń do atmosfery. Człowiek przyczynia się do pogłębiania kryzysu wodnego bezpośrednio zanieczyszczając wody ściekami, prowadząc nieodpowiednią gospodarkę zasobami naturalnymi lub używając wody w przemyśle oraz rolnictwie w nieodpowiedni sposób.

Przyczyn kryzysu wodnego, obecnie najbardziej odczuwalnego w odległych od Polski miejscach na Ziemi, jednak realnie zagrażającego także naszemu krajowi, nie można wskazywać wyłącznie na poziomie polityki oraz gospodarki międzynarodowej, podobnie nie można szukać rozwiązań wyłącznie w skali makro. Bez wątplenia należy wspierać racjonalne rozwiązania w przemyśle. Konieczne jest, byśmy sami podejmowali działania, mające na celu zmniejszanie zużycia słodkiej wody oraz ograniczenie jej zanieczyszczenia.

PRAWO DO WODY W DOKUMENTACH MIĘDZYNARODOWYCH¹

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, przyjęta w 1948 r., jest katalogiem fundamentalnych praw człowieka, obejmujących prawa polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne. Jej przesłaniem jest przekonanie, że każdy człowiek ma prawo do tych rzeczy, które są niezbędne do życia. Do praw takich należy prawo do czystego powietrza, żywności, bezpiecznej wody dla użytku osobistego i domowego, prawo do odzieży i mieszkania. W czasie tworzenia pierwszych międzynarodowych dokumentów dotyczących praw człowieka nie wspomniano wprost wody i powietrza, gdyż w tym czasie czysta woda i czyste powietrze nie stanowiły aż takiego problemu.

¹ opracowano na podstawie „Konflikty o wodę” P.Kowalczak i www.righttowater.org.uk

DOKUMENTY, W KTÓRYCH PRAWO DO WODY JEST WYRAŹNIE WYMENIONE TO:

KONWENCJA W SPRAWIE LIKWIDACJI WSZELKICH FORM DYSKRYMINACJI KOBIET

przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1979 r.

Artykuł 14

2. Państwa Strony podejmą wszelkie stosowne kroki dla likwidacji dyskryminacji kobiet w środowiskach wiejskich w celu zapewnienia im, na zasadzie równości z mężczyznami, udziału w rozwoju środowiska wiejskiego i korzyściach stąd płynących, w szczególności zaś zapewnienia im prawa do:
 - h) korzystania z odpowiednich warunków życia, a zwłaszcza warunków mieszkalnych, **sanitarnych**, dostawy energii elektrycznej i **wody**, transportu i łączności.

KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA

przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1989 r.

Artykuł 24

1. Państwa Strony uznają prawo dziecka do jak najwyższego poziomu zdrowia i udogodnień w zakresie leczenia chorób oraz rehabilitacji zdrowotnej. Państwa-Strony będą dążyły do zapewnienia, aby żadne dziecko nie było pozbawione prawa dostępu do tego rodzaju opieki zdrowotnej.
2. Państwa Strony będą dążyły do pełnej realizacji tego prawa, a w szczególności podejmą niezbędne kroki w celu:
 - c) zwalczania chorób i niedożywienia, w tym – w ramach podstawowej opieki zdrowotnej – przez wykorzystanie między innymi łatwo dostępnych technik oraz przez dostarczanie odpowiednich pożywnych produktów żywnościowych i **wody pitnej**, z uwzględnieniem niebezpieczeństwa oraz ryzyka zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

AFRYKAŃSKA KARTA PRAW I DOBROBYTU DZIECKA

przyjęta przez Organizację Jedności Afrykańskiej w 1991 r.

Artykuł 14

1. Każde dziecko ma prawo do jak najwyższego poziomu zdrowia fizycznego, psychicznego i duchowego.
2. Państwa Strony będą dążyły do pełnej realizacji tego prawa, a w szczególności podejmą niezbędne kroki w celu:
 - c) zagwarantowania dostarczanie odpowiedniego pożywienia i **bezpiecznej wody pitnej**.

DOKUMENTY WCZEŚNIEJSZE, W KTÓRYCH POJAWIA SIĘ PRAWO DO ŻYCIA, PRAWO DO GODZIWYCH WARUNKÓW ŻYCIA, PRAWO DO ZDROWIA, UZNAWANE JAKO PRAWO DO WODY TO:

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1948 r.

Artykuł 25

1. Każdy człowiek ma prawo do poziomu życia zapewniającego zdrowie i dobrobyt jemu i jego rodziny, w tym do wyżywienia, odzieży, mieszkania, opieki lekarskiej i koniecznych świadczeń społecznych, oraz prawo do poczucia bezpieczeństwa w przypadku bezrobocia, choroby, kalectwa, wdowieństwa, starości lub utraty środków do życia w inny sposób od niego niezależny.

MIĘDZYNARODOWY PAKT PRAW OBYWATELSKICH I POLITYCZNYCH

Otwarty do podpisu przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1966 r.

Artykuł 6

1. Każda istota ludzka ma przyrodzone prawo do życia. Prawo to powinno być chronione przez ustawę. Nikt nie może być samowolnie pozbawiony życia.

MIĘDZYNARODOWY PAKT PRAW GOSPODARCZYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH

Otwarty do podpisu przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1966 r.

Artykuł 11

1. Państwa Strony niniejszego Paktu uznają prawo każdego do odpowiedniego poziomu życia dla niego samego i jego rodziny, włączając w to wyżywienie, odzież i mieszkanie, oraz do stałego polepszania warunków bytowych.

EUROPEJSKA KONWENCJA O OCHRONIE PRAW CZŁOWIEKA I PODSTAWOWYCH WOLNOŚCI

sporządzona w 1950 r.

Artykuł 2

Prawo do życia

1. Prawo każdego człowieka do życia jest chronione przez ustawę. Nikt nie może być umyślnie pozbawiony życia, wyjąwszy przypadki wykonania wyroku sądowego skazującego za przestępstwo, za które ustawa przewiduje taką karę.

EUROPEJSKA KARTA SPOŁECZNA

sporządzona w 1961 r.

Artykuł 11

Prawo do ochrony zdrowia

W celu zapewnienia skutecznego wykonywania prawa do ochrony zdrowia, Umawiające się Strony zobowiązują się podjąć bądź bezpośrednio, bądź we współpracy z organizacjami publicznymi lub prywatnymi, stosowne środki zmierzające zwłaszcza do:

1. wyeliminowania, tak dalece jak to możliwe, przyczyn chorób;
2. zapewnienia ułatwień w zakresie poradnictwa oraz oświaty, dla poprawy stanu zdrowia i rozwijania indywidualnej odpowiedzialności w sprawach zdrowia;
3. zapobiegania, tak dalece, jak to możliwe, chorobom epidemicznym, endemicznym i innym.

W 2002 r. **Komitet Praw Ekonomicznych, Socjalnych i Kulturalnych** w historycznym dokumencie **General Comment nr 15** uznał prawo do wody za jedno z podstawowych praw człowieka.

„Woda jest ograniczonym bogactwem naturalnym i dobrem publicznym niezbędnym dla życia i zdrowia. Prawo człowieka do wody jest niezbędne dla prowadzenia życia z godnością ludzką. Jest ona niezbędna dla realizacji innych praw człowieka.”

Dokument ten definiuje wszystkie aspekty dostępności bezpiecznej wody pitnej i nakłada na państwa obowiązek zagwarantowania każdemu obywatelowi takiej ilości wody, by mógł żyć godnie.

Zacznij działać:

- Dowiedz się więcej o prawie do wody i problemach z dostępem do wody pitnej na świecie.
- Przeprowadź akcję na rzecz zapewnienia dostępu do wody pitnej na świecie.
- Oszczędzaj wodę w domu i szkole. Zastanów się nad tym, w jaki sposób można racjonalnie korzystać z wody.
- Wspieraj działania polskich organizacji pozarządowych działających na rzecz zapewnienia dostępu do bezpiecznej wody pitnej.
- Poznaj przyczyny nierównomiernej dystrybucji wody na świecie i sposoby zapobiegania temu problemowi.

Szukaj informacji:

www.pah.org.pl

www.wodapitna.pl

www.wwf.pl

www.wateraid.org

www.righttowater.org.uk

www.article31.org